

[Programa Beveu Menys]

TRES ANYS DEL DIA SENSE ALCOHOL A CATALUNYA UNA ESTRATEGIA DE PREVENCIÓ DEL CONSUM DE RISC D'ALCOHOL A L'ATENCIÓ PRIMÀRIA

Introducció

La detecció precoç (cribratge) i les intervencions breus dirigides a la prevenció del consum de risc d'alcohol a l'Atenció Primària són útils per la disminució de la càrrega de malaltia associada amb l'alcohol i representen una de les mesures preventives més rendibles en salut pública¹. El programa "Beveu menys" va néixer l'any 1995 en el marc d'un projecte col·laboratiu internacional de l'Organització Mundial de la Salut (OMS) i té com objectiu difondre estratègies de detecció i intervenció breu en matèria d'alcohol en l'àmbit de l'atenció primària a tot Catalunya². Des de l'any 2009 la implementació del "Beveu Menys" es dur a terme entre el Departament de Salut, la Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària (CAMFiC) i l'Associació d'Infermeria Familiar i Comunitària de Catalunya (AIFiCC). Actualment, el programa disposa d'una xarxa de professionals en l'àmbit de l'atenció primària, formada per 500 professionals de 300 ABS d'arreu del territori de Catalunya que representa una cobertura del 80% dels centres.

El cribratge generalitzat del consum d'alcohol durant un dia concret, "Dia del Cribratge" ha permès en països com Estats Units identificar grups poblacionals el consum de risc d'alcohol dels quals no havia estat identificat prèviament³ i la seva implementació durant els últims anys ha afavorit la realització d'estudis de seguiment amb submostres⁴. Els investigadors responsables d'aquests cribratges ressalten l'eficiència d'aquesta estratègia i la seva efectivitat en la reducció del consum de risc d'alcohol entre la població.

Seguint els referents d'altres països i atenent a la seva importància, la Subdirecció General de Drogodependències va definir les bases per la realització del Dia sense alcohol a Catalunya i va proposar la realització del primer "Dia del Cribratge" l'any 2010. Gràcies al compromís i participació dels professionals, el Dia del Cribratge s'ha mantingut els anys 2011 i 2012 i s'ha allargant el cribratge a una setmana (degut a la convocatòria de vagues laborals per part dels professionals). L'objectiu del Dia del Cribratge consisteix en promoure la identificació dels problemes relatius al consum de risc d'alcohol a nivell de l'Atenció Primària a Catalunya i sensibilitzar els pacients en quant al riscs relatius a l'ús d'alcohol.

Mètodes

Població, instruments de recollida d'informació i anàlisi

Segons el procediment establert, tots els pacients que hagin anat a l'ABS durant el dia indicat del cribratge (o la setmana) haurien d'haver estat cribrats durant el Dia del Cribratge. Els professionals de cada centre tenien la possibilitat de donar el qüestionari imprès o fer servir l'aplicatiu en [línia](#). L'instrument de recollida d'informació incloïa l'AUDIT⁵ (Alcohol Use Disorders Identification Test, versions en català i castellà) com a instrument de cribratge, l'edat i el sexe del pacient, un codi identificador del professional que fa el cribratge i l'ABS on va fer el cribratge.

El risc de consum d'alcohol es va calcular a partir dels punts de tall establerts per l'AUDIT-10 i l'AUDIT-C⁶ incloent-hi específicament el risc de consum d'alcohol general, el risc de consum d'alcohol per dones i homes (vàlids per a la població catalana i espanyola), majors de seixanta anys i el risc de dependència⁷.

Resultats

Durant els tres anys del Dia del Cribratge s'han cribrat un total de 4963 pacients, 1489 l'any 2010, 2013 l'any 2011 i 1461 l'any 2012 (Figura 1). 78 ABS (20% del total) han participat a qualsevol dels tres anys del

[Programa Beveu Menys]

Dia del Cribratge. La figura 2 mostra el percentatge de participació dels diferents centres ubicats en els nou àmbits geogràfics de Catalunya.

Dels pacients cribrats, una lleugera majoria van ser dones (52,15%) (figura 3). La mitjana d'edat va ser de 53,74 anys i per grup d'edat la distribució va ser més o menys constant durant el tres anys del Dia del Cribratge fets fins ara (figura 4).

Pel que fa l'instrument de cribratge, un total de 1785 pacients van respondre la versió sencera de l'AUDIT i 3680 pacients van respondre l'AUDIT-C. El consum de risc d'alcohol es va ser positiu entre els homes que van puntuar 5 o més en el AUDIT-C i entre les dones que van puntuar 4 o més en el AUDIT-C. El risc de consum d'alcohol segons l'AUDIT-C es mostra a les figures 5 i 6 (homes i dones respectivament).

Conclusions

La participació dels centres en el Dia de Cribratge no ha estat constant, molt pocs centres han participat els tres anys seguits (5 centres), 13 dos anys i 59 ho van fer només 1 dels 3 anys. Per àmbit geogràfic els centres ubicats a Terres de l'Ebre van ser els de menys participació (2,70%) i els de Catalunya Central els de més (21,96%).

El consum de risc d'alcohol és consistentment més alt entre els homes que entre les dones, tant en l'AUDIT-C com en l'AUDIT sencer, el que correspon amb altres dades publicades sobre el consum d'alcohol a Catalunya⁸. Malgrat que la comparació de sexes es similar a les publicades en altres estudis (més gran entre els homes), quan s'analitzen les dones, les dades del Dia del Cribratge evidencien que la proporció de consum de risc d'alcohol entre les dones es més alta que la publicada en altre estudis⁸ 17,9% vs. 15,3%. En el cas dels homes, la proporció de bevedors de risc és més baixa entre els pacients del Dia del Cribrat que entre les dades de referència (23,9% vs. 22,6%)⁸.

[Programa Beveu Menys]

Figures

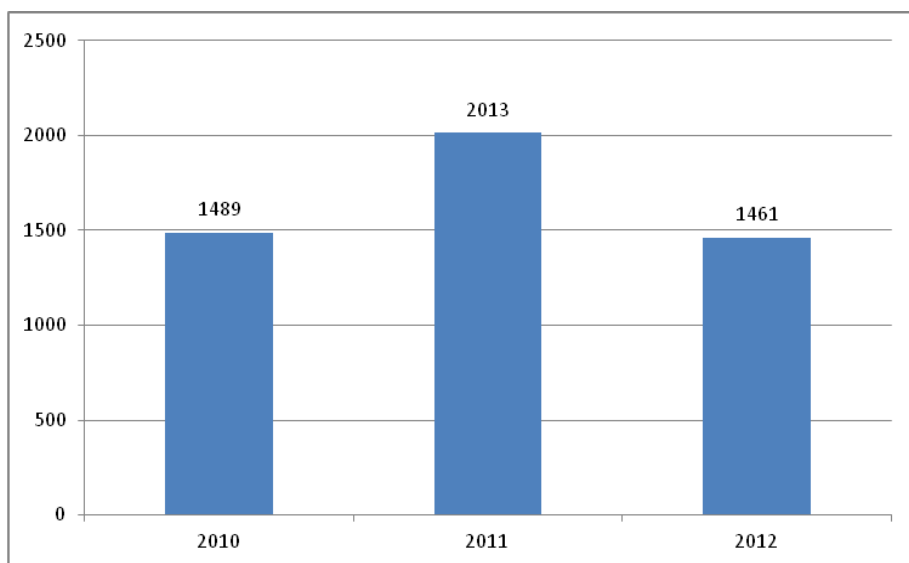

Figura 1. Nombre de pacients cribrats durant el Dia del Cribratge, anys 2010, 2011 i 2012

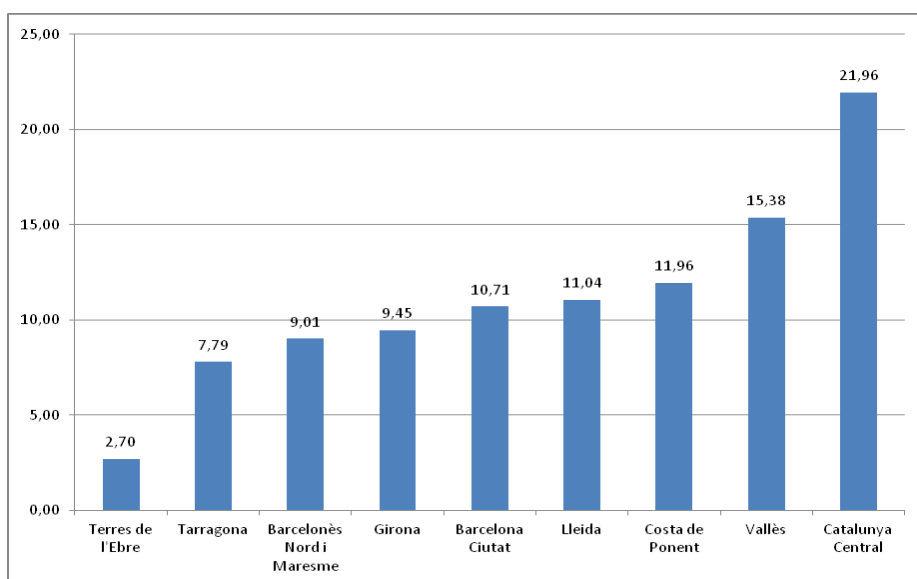

Figura 2. Percentatge de Cribratge segons àmbit geogràfic, Dia del Cribratge, anys 2010-2011-2012

[Programa Beveu Menys]

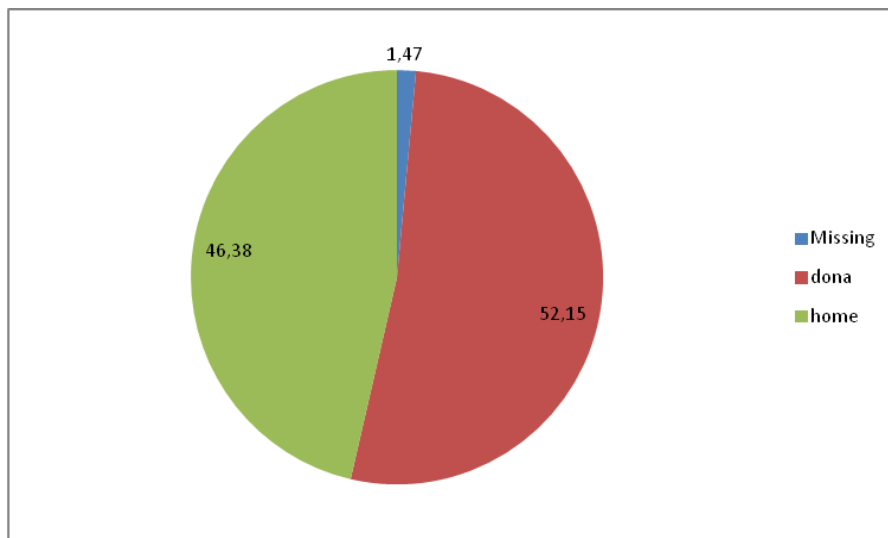

Figura 3. Pacients cribrats (%) segons sexe, 3 anys del Dia del Cribratge.

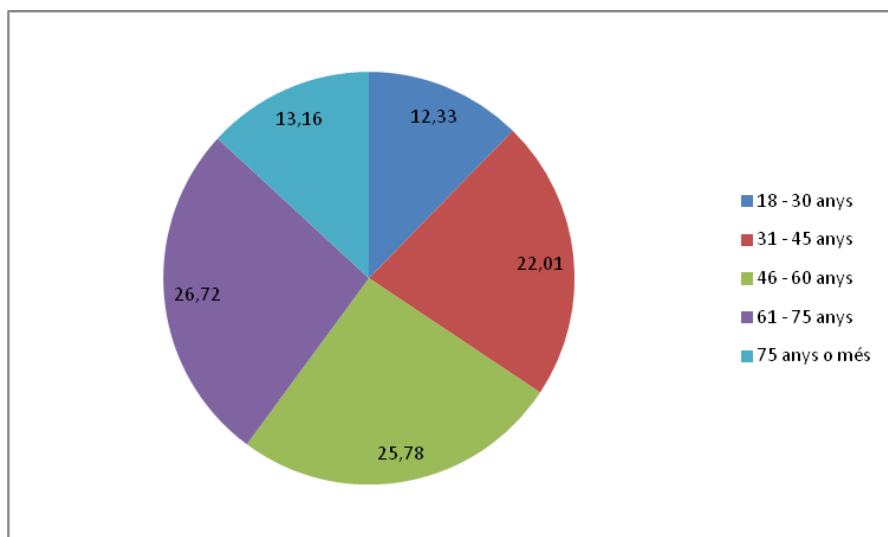

Figura 4. Pacients cribrats (%) segons grup d'edat, 3 anys del Dia del Cribratge

[Programa Beveu Menys]

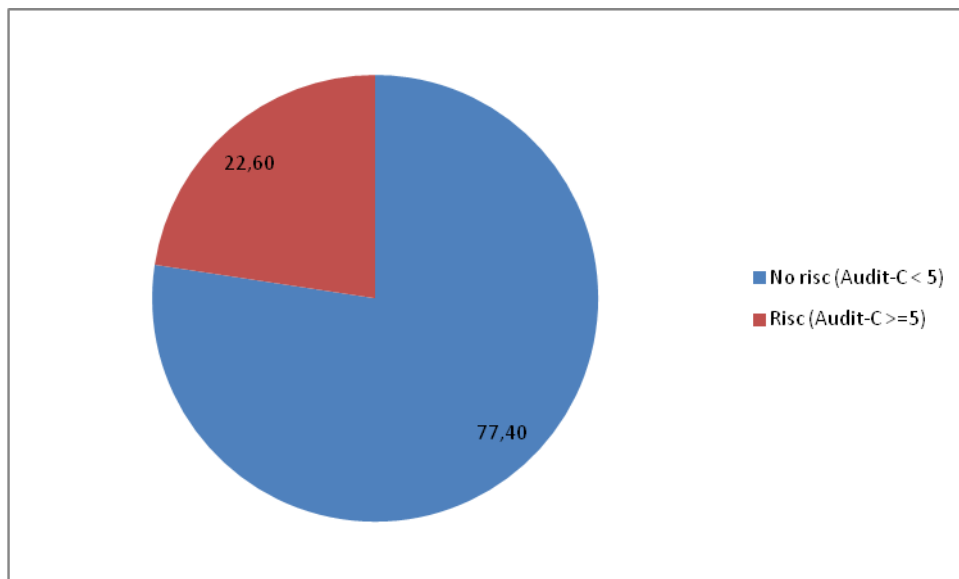

Figura 5. Risc de consum d'alcohol entre els homes, AUDIT-C (n=1894)

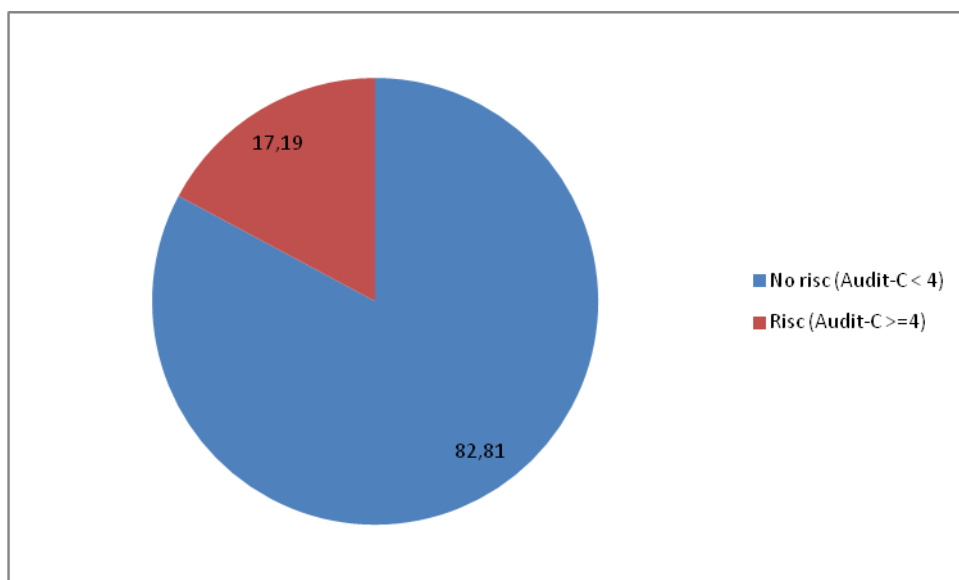

Figura 6. Risc de consum d'alcohol entre les dones, AUDIT-C (n=1786)

[Programa Beveu Menys]

Referències:

1. Babor TF, Caetano R, Casswell S et al. Alcohol: No Ordinary Commodity. Oxford and London 2003; Oxford University Press.
2. Department of mental health and substance abuse, World Health Organization. Heather, N (ed.). Development of country-wide strategies for implementing early identification and brief intervention in primary healthcare. 2006. Disponible a:
http://www.who.int/substance_abuse/publications/identification_management_alcoholproblems_phaseiv.pdf
3. An overview of national alcohol screening day: Trends from 2001 to 2003. Dupre, ME; Aseltine, RH; Wallenstein, GV et al. Alcohol Research and Health 2005; 28:23-26.
4. An evaluation of national alcohol screening day. aseltine, rh; schilling, ea; james, a; murray, m; jacobs, d. alcohol and alcoholism 2008; 43(1):97-103.
5. Contel M, Gual A i Colom J. Test para la identificación de trastornos por uso de alcohol (AUDIT): traducción y validación del AUDIT al catalán y castellano. Adicciones 1999; 11: 337-47.
6. Gual A, Segura L, Contel M, et al. Audit-3 and Audit-4: Effectiveness of two short forms of the Alcohol Use Disorders Identification Test. Alcohol & Alcoholism 2002; 37 (6): 591-6.
7. Rubio G, Bermejo J, Caballero MC i Santo-Domingo J. Validación de la prueba para la identificación de trastornos por uso de alcohol (AUDIT) en atención primaria 1998; Rev Clin Esp 198: 11-4.
8. Segura L, Gual A, Montserrat O, Bueno A, Colom J. Detección y abordaje de los problemas de alcohol en la atención primaria de Cataluña. Atención Primaria 2006; 37(9):484-90.

